

Έξι είναι οι εισοδοί από τις οποίες εισέρχεται κανείς στον Εθνικό Κήπο. Σας προτείνουμε μια διαδρομή γνωριμίας με τα κυριότερα αξιοθέατά του, με αφετηρία εκείνη που βρίσκεται στη λεωφόρο της Βασιλίσσης Αμαλίας.

- 1** Το **Ηλιακό Ρολόι** μας επιτρέπει να υπολογίσουμε την ώρα με βάση τη σκιά που ρίχνει ο γνώμονας πάνω στη μαρμάρινη πλάκα όπου είναι χαραγμένες οι ώρες.
- 2** Απέναντι ακριβώς υψώνονται δύο σειρές από αιωνόβιους και πανύψηλους φοίνικες της Καλιφόρνιας, τις **ουασαγκτόνιες** (*Washingtonia filifera*).
- 3** Στρίβοντας δεξιά διασχίζουμε την πέργκολα, την οποία στολίζει η **αναρριχώμενη τριανταφυλλιά** (*Rosa banksiae*) με τα λευκά και κίτρινα άνθη, ενώ στην έξοδό της συναντάμε ένα γιγαντώσωμο οριζοντιόκλαδο ή «**θηλυκό**» **κυπαρίσσι** (*Cupressus sempervirens fo. horizontalis*).
- 4** Ακολουθώντας το μονοπάτι και στα αριστερά μας διακρίνουμε την προτομή του Σπύρου-Φιλίσκου Σαμαρά περιτριγυρισμένη από πλήθος **χαμαιώπων** (*Chamaerops humilis*), ενός από τα δύο είδη φοινίκων που απαντώνται αυτοφυή στην Ευρώπη.
- 5** Το παλιό κυνηγετικό περίπτερο του βασιλιά Όθωνα στεγάζει σήμερα τη γεμάτη βιβλία, παιχνίδια, δίσκους, ταινίες και χαρούμενες φωνές **Παιδική Βιβλιοθήκη**. (Ώρες λειτουργίας: 9 π.μ.–3 μ.μ., κάθε μέρα εκτός από Κυριακή, Δευτέρα και αργίες).
- 6** Στις κολόνες της πέργκολας που βρίσκεται προς την πλευρά του Ζαπφείου αναρριχάται η **στεφανωτίς** (*Stephanotis floribunda*), η οποία στα τέλη της άνοιξης γεμίζει πανέμορφα, λευκά και μυρωδάτα άνθη.
- 7** Η **Παιδική Χαρά** είναι το αγαπημένο στέκι των παιδιών τις ηλιόλουστες μέρες. Στο χλοοτάπητα που συναντάμε ακριβώς δίπλα της δεσπόζει ένα γιγανταίο οριζοντιόκλαδο κυπαρίσσι.
- 8** Από την άλλη πλευρά της Παιδικής Χαράς βρίσκεται μια άγνωστη για τους πολλούς γωνιά του Εθνικού Κήπου. Πάνω στο βράχο υπάρχει ένα μεταλλικό κάθισμα ή «**θρόνος**» αν προτιμάτε, από το οποίο η βασίλισσα Αμαλία θαύμαζε την ομορφιά του Κήπου και αγάπησε μέχρι τον Σαρωνικό. Τριγύρω του αψοφονεί ο **αθάνατος** (*Agave americana*).
- 9** Μια γοπητική και ήσυχη γωνιά του κήπου που προτιμούν όπως φαίνεται και τα μελωδικότατα αποδόνια: το **Ισπανικό Αναβρυτήριο**.
- 10** Εντός του χώρου της **Ζωολογικής Συλλογής** φιλοξενούνται κρητικά αγριοκάτσικα, κουνέλια, παγώνια, πάπιες, χήνες, φραγκόκοτες, παπαγαλάκια και μια παιχνιδιάρη αρσενική στρουθοκάμηλος. Ανάμεσα στα δύο κυκλικά κλουβιά αντικρίζουμε μια αρκετά μεγάλη **χαρουπιά** (*Ceratonia siliqua*).
- 11** Πολύ κοντά πια είναι η μεγάλη λίμνη με τις **πρασινοκέφαλες πάπιες**, πόλος έλξης για μικρούς και μεγάλους.
- 12** Με κατεύθυνση προς τη λεωφόρο Βασιλίσσης Σοφίας περνάμε από το (υπό ανακαίνιση) Βοτανικό Μουσείο, που αποτελούσε κάποτε την κατοικία του διευθυντή του Κήπου. Μπροστά του ακριβώς βρίσκεται μια **χορσία** (*Chorisia speciosa*), η οποία όταν συνέλθει εντελώς από τις ζημιές που υπέστη στον παγετό που έπληξε την Αθήνα το 2004, θα γεμίσει από κοκκινωπά και μυρωδάτα άνθη.
- 13** Μια στάση στο **Καφενείο** μοιάζει ίσως απαραίτητη!
- 14** Την επάνω από τις **δύο λιμνούλες** μοιράζονται κυπρίνοι και χρυσόψαρα. Απέναντι ακριβώς από την άλλη βλέπουμε μια μεγάλη **αγριοκαστανιά** (*Aesculus hippocastanum*), είδος που παρά την ομοιότητα στο όνομα και τους καρπούς δεν συγγενεύει καθόλου με την καστανιά.
- 15** Στο **Ρωμαϊκό Ψηφιδωτό** που αποτελούσε δάπεδο ρωμαϊκής έπαυλης διακρίνουμε κυρίως μοτίβα πουλιών και λουλουδιών.
- 16** Δίπλα στις τουαλέτες ξεχωρίζουν με το μέγεθος και την όψη τους δύο υπεραιωνόβιες **φυτολάκες** (*Phytolacca dioica*). Είναι δέντρα που κατάγονται από τη νοτιοαμερικάνικη ζούγκλα και που ονομάζονται επίσης «**πυροσβέστες**» γιατί καίγονται πολύ δύσκολα.
- 17** Η μεγάλη πέργκολα είναι αναμφίβολα από τα ωραιότερα σημεία του Εθνικού Κήπου, ιδίως την άνοιξη, όταν οι ανθισμένες **γλυτοίνες** (*Wisteria sinensis*) και **αναρριχώμενες τριανταφυλλίες** προσελκύουν πολλά είδη πουλιών.
- 18** Στον πέτρινο τοίχο απέναντι βλέπουμε μια μικρή σπηλιά στην οποία βρήκαν καταφύγιο κάποια φυτά, απ' αυτά που αποκαλούμε «**εσωτερικού χώρου**». Από πάνω της ξεχωρίζουν οι μεγάλης ηλικίας και διαστάσεων **γιούκες** (*Yucca gloriosa*) που στοιχίζονται γύρω από τη λιμνούλα με τις νεροκελώνες.
- 19** Σύντροφος πιστός του αποτυπωμένου πάνω στο μάρμαρο ποιητή Αριστοτέλη Βαλαωρίτη είναι μια **καζουαρίνα** (*Casuarina equisetifolia*), ένα αυστραλέζικο δέντρο που εύκολα μπορεί να σε ξεγελάσει και να το περάσεις για πεύκο. Ο ίδιος ο ποιητής πάντως έχει στραμμένο αενάως το βλέμμα του απέναντι στον **ίταμο** (*Taxus baccata*), ένα πολύ διακοσμητικό, μακρόβιο αλλά και δηλητηριώδες δέντρο.
- 20** Πίσω ακριβώς από τη Βουλή συναντάμε ένα ιδιαίτερα γραφικό σημείο του Κήπου, το **Μπελβεντέρε**, με πολλά παγκάκια και δύο λιμνούλες που τις στολίζουν γύψινα βατράχια.
- 21** Αμέσως μετά τη μαρμάρινη σκάλα του Μπελβεντέρε, συναντάμε μια μικρή συντροφιά από **διάφορα είδη μπαμπού** και πίσω τους διακρίνουμε τις εγκαταστάσεις του **Φυτωρίου του Εθνικού Κήπου**. Προχωρώντας πια προς την έξοδο δεν μένει παρά να θαυμάσουμε την εντυπωσιακότατη **αριά** (*Quercus ilex*), που είναι μάλλον και η μεγαλύτερη σε ηλικία απ' όλες ζουν στον Κήπο.

Ο Εθνικός Κήπος είναι ανοικτός κάθε μέρα από την ανατολή και μέχρι τη δύση του ηλίου. Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να καλέτε (από 7 π.μ. ως 2.30 μ.μ.) στο τηλέφωνο 210-7215019.

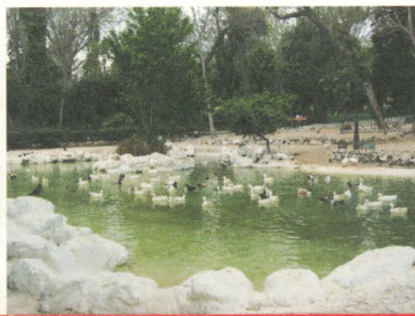
Καλή περιήγηση!

Η περιοχή που καταλαμβάνει σήμερα ο Εθνικός Κήπος αποτελούσε στην αρχαιότητα τη δασώδη όχθη του ποταμού Ιλισού. Εξαιτίας όμως της ανεξέλεγκτης υλοτομίας και βόσκησης μετατράπηκε σιγά-σιγά σε τόσο απογυμνωμένο από βλάστηση, με εμφανή τα σημάδια της διάβρωσης. Το 1839, η Αμαλία, η πρώτη βασίλισσα της απελευθερωμένης από τον τουρκικό ζυγό Ελλάδας, εκδήλωσε την επιθυμία να περιβάλλει τα βασιλικά ανάκτορα (τη σημερινή Βουλή) μ' έναν κήπο αντίξοιο των ευρωπαϊκών ανακτορικών κήπων. Έπρεπε λοιπόν το βραχώδες και κατάξερο τοπίο να μεταμορφωθεί ριζικά και γι' αυτό χρειάστηκε να ξοδευτούν μεγάλα χρηματικά ποσά και να μοχθήσουν πολλοί άνθρωποι. Ο Βαυαρός γεωπόνος Σμάρατ έκανε τις πρώτες φυτεύσεις το 1840 φέρνοντας από τη Μασαλία φοινικόδεντρα και άλλα τροπικά φυτά, έφερε όμως και πολλά ιαπωνική είδη δέντρων από το Σούνιο και την Εύβοια κυρίως. Άλλα δεκαπέντε χιλιάδες καλλωπιστικά φυτά έφτασαν λίγο αργότερα από τη Γένοβα, ταξιδεύοντας πάνω σε πολεμικό πλοίο, και στα 1844 εκλήθη να προσφέρει τις υπηρεσίες του ο ξακουστός στην εποχή του Γάλλος κηποτέχνης Φρανσουά Λουί Μπαρό. Συνεργάστηκε στενά με τον πρώτο γεωπόνο και διευθυντή αργότερα του Κήπου Φρειδερίκο Σμιτ, ενώ πολύτιμη ήταν η προσφορά του καθηγητή της γεωπονίας Θεόδωρου Ορφανίδη, ο οποίος μάλιστα διατηρούσε έναν εντυπωσιακό κήπο γύρω από το αρχοντικό του που βρισκόταν στην είσοδο του Ζαπφείου.

Εκτός όμως από πάρκο, ο Εθνικός Κήπος είναι και ένας πολύτιμος βιότοπος, στον οποίο φιλοξενούνται περίπου πεντακόσια είκοσι είδη και ποικιλίες φυτών. Συνολικά, επτά χιλιάδες δέντρα και σαράντα χιλιάδες θάμνοι συνεργάζονται και ανταγωνίζονται διαρκώς, προσφέροντας την ευκαιρία σε πολλά είδη πτηνών και άλλων ζώων να φωλιάσουν στις ρίζες και στα φυλλώματά τους.

Η πράσινη αυτή όαση που χαρίζει στους επισκέπτες της ησυχία και απόλαυση, βοήθησε επίσης πολύ στο να εγκλιματιστούν στις μεσογειακές συνθήκες φυτά που προέρχονταν από μακρινές περιοχές και ευδοκίμουν σήμερα σε ολόκληρη την Ελλάδα. Πιο χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο πολύ διαδεδομένος στη χώρα μας ευκάλυπτος, ένα από τα είδη του οποίου πρωτοφύτεψε ο Ορφανίδης εντός του Εθνικού Κήπου το 1864.

Με τα περίπου εκατόν εξήντα στρέμματα της έκτασής του και το πυκνό δίκτυο των μονοπατιών του που ξεπερνούν σε συνολικό μήκος τα επτά χιλιόμετρα, ο Εθνικός Κήπος, όσες φορές κι αν τον έχετε ήδη επισκεφθεί, μπορεί κάθε φορά και κάποια καινούργια έκκληση να σας προσφέρει. Τίποτε άλλο δεν χρειάζεται γι' αυτό παρά να ανοίξετε τα μάτια σας και να εμπιστευθείτε τις αισθήσεις σας για να χαρείτε την τόσο ομορφιά που κρύβεται σε κάθε του γωνιά.

ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΗΝΟΣ Η καρδιά της πόλης

ΕΙΜΑΡΤΕ ΚΟΝΤΑ
Κοινωνική Ευθύνη Vodafone

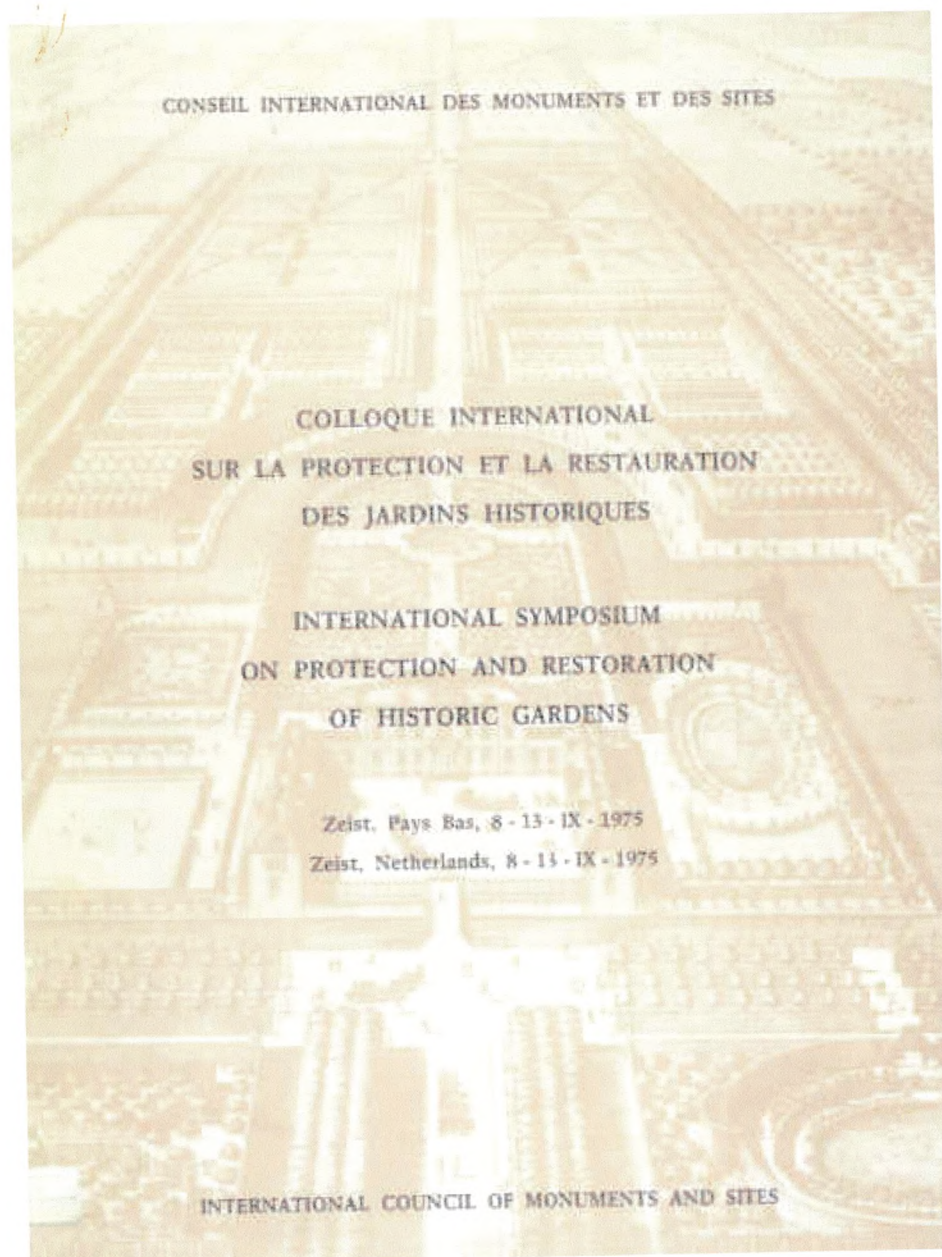

Το παρόν έντυπο τυπώθηκε σε ανακυκλωμένο, χωρίς οξέα και 100% μη χλωριωμένο χαρτί

Η Αθίνα Ανθίσει!

Εργολάβοι στον **Εθνικό Κήπο**: Το ότι ο Εθνικός Κήπος έχει όλα τα στοιχεία της πλήρους εγκατάλειψης κανένας από τους καθημερινούς επισκέπτες του δεν το αμφισβητεί. Αλλωστε, κατά καιρούς έχουν δει το φως της δημοσιότητας σχετικές διαμαρτυρίες, χωρίς όμως “να ιδρώνει το αυτί” των διαφόρων υπευθύνων. Ξαφνικά όμως, ο αρμόδιος περιφερειάρχης ανακάλυψε ότι ο Εθνικός Κήπος δεν χρειάζεται απλώς περιποίηση αλλά, επειδή στη σημερινή του μορφή διαμορφώθηκε πριν από 150 χρόνια, χρειάζεται ανάπλαση με εμπλουτισμό νέων εγκαταστάσεων, φυτών και ζώων. Θα μπορούσε, ασφαλώς, να πει κανείς “καλοδεχούμενα” όλα αυτά. Μόνο που, όπως αναφέρει σε ερώτηση που κατέθεσε χθες στη Βουλή η βουλευτής της Ν.Δ., αντιπρόεδρος της Βουλής Άννα Ψαρούδα-Μπενάκη, “ο Εθνικός Κήπος κινδυνεύει να κατακλυσθεί από εργολαβίες και όλες τις παρενέργειες”. Και επειδή κάποιοι ίσως βλέπουν τα 158 στρέμματα του κήπου ως καλή ευκαιρία για μπετόν κ.λπ. που αποδίδουν κέρδη, θα έχει ενδιαφέρον να κατατεθούν γρήγορα στη Βουλή τα όποια σχέδια υπάρχουν για την ανάπλαση του κήπου. Μπας και προληφθεί το κακό. (Ελευθεροτυπία 4-5-01)

Αναζητήσαμε την πρόεδρο του νέου ΔΣ του Εθνικού Κήπου (συστάθηκε στις αρχές του 2001) για να τη ρωτήσουμε για το μέλλον της εθνικής μας κληρονομιάς. Πρόκειται για την κυρία Βούλα Θανασούλια, η οποία υπομονετικά άκουσε όλες τις ερωτήσεις μας και τις απάντησε: “Έχουν ολοκληρωθεί τα έργα του γενικού καθαρισμού του Εθνικού Κήπου - λέει η πρόεδρος του ΔΣ - και είναι σε εφαρμογή ένα σχέδιο διαχείρισης του χώρου, το οποίο περιλαμβάνει δυο κατηγορίες έργων: α) Τα έργα της τρέχουσας συντήρησης των υποδομών του πρασίνου και των ζώων. Τι σημαίνει αυτό; Είναι έργα εποχιακά που πρέπει να γίνουν για το πράσινο, όπως καλλιέργεια εποχιακών ανθοφόρων φυτών, πότισμα, λίπανση, συντήρηση χλοοτάπητα (γκάζόν), κλαδέματα κλπ. Συντήρηση των κτιρίων όπως η παιδική βιβλιοθήκη που οργανώθηκε το 1984, το Βοτανικό Μουσείο, που τώρα έχει ανασταλεί η λειτουργία του ακριβώς γι' αυτόν το σκοπό, το καφενείο, τα γραφεία της επιτροπής, το δίκτυο δρόμων και πεζοδρόμων, πλατειών, λιμνών, θερμοκηπίων καθώς και το ηλεκτρικό δίκτυο άρδευσης κλπ. β) Έργα αποκατάστασης και αναβάθμισης με βάση ειδική μελέτη. Βρισκόμαστε στην πρώτη φάση της μελέτης όπου γίνεται καταγραφή, ανάλυση και αξιολόγηση της υπάρχουσας κατάστασης του Εθνικού Κήπου, δηλαδή, των υποδομών του Φυτικού και Ζωικού Κεφαλαίου, του εξοπλισμού κλπ. και σύνταξη ειδικών προδιαγραφών για τις επόμενες φάσεις της μελέτης αποκατάστασης - αναβάθμισης. Μετά την ολοκλήρωση της μελέτης θα γίνουν τα απαιτούμενα έργα με βάση τις προβλεπόμενες διαδικασίες. Και εδώ πρέπει να τονίσουμε ότι τα έργα θα γίνουν με την προϋπόθεση ότι θα διατηρηθεί η υπάρχουσα φυσιογνωμία του Εθνικού Κήπου, ο οποίος αποτελεί μέρος της πολιτιστικής, ιστορικής και περιβαλλοντολογικής κληρονομιάς, όχι μόνον των Αθηναίων αλλά και ολόκληρου του ελληνικού λαού. Σε συνεργασία με το υπουργείο Πολιτισμού θα συντηρηθούν και θα αναδειχτούν τα αρχαία, τα νεότερα, και, τα ρωμαϊκά μνημεία, που βρίσκονται εδώ” Και δύο ακόμη ερωτήσεις κάνουμε, έτσι στα γρήγορα. Ο χρόνος κυνηγά όχι μόνον την πρόεδρο αλλά και εμάς. Πότε όλα αυτά θα γίνουν πιο ορατά - διότι ήδη βλέπουμε έναν “ανοιξιζάντικο άνεμο” ανανεωτικό και φρέσκο να “πνέει” μέσα στον κουρασμένο, στον αφυπνισμένο όμως, από τη βαθιά χειμερία νάρκη του, Κήπο. Και ακόμη: τι θα γίνει με τους φύλακες: θα τους ξεχωρίζουμε; Θα ξέρουμε δηλαδή ποιοι είναι εκείνοι που μας φυλάνε; Και αν θα ενισχυθεί ο αριθμός τους. “Τα έργα που αφορούν στις υποδομές, απαντά πρόθυμα η κυρία Βούλα Θανασούλια, θα γίνουν ορατά περίπου στο τέλος του χρόνου, ενώ η συντήρηση - αποκατάσταση του πρασίνου είναι έργο μεσο-μακροπρόθεσμο. Όσο για τον αριθμό των φυλάκων, αυτός πρόκειται σύντομα να ενισχυθεί αλλά και να εκπαιδευτεί ανάλογα. Και να είστε ήσυχoi ότι θα τους αναγνωρίζετε... Διότι ήδη άρχισαν να φορούν τις προβλεπόμενες στολές, όπως ανάλογες στολές θα φορούν και οι κηπουροί, οι καθαριστές και το υπόλοιπο εργατικό και εργατοτεχνικό προσωπικό. Επίσης, θα ήθελα να πω ότι βρίσκονται σε εξέλιξη οι διαδικασίες για την πρόσληψη του απαιτούμενου προσωπικού που προβλέπεται από τον Οργανισμό του Νομικού Προσώπου” Ας ευχηθούμε λοιπόν ότι φέτος το καλοκαίρι θα μπορούμε να βρίσκουμε πράσινο ευχάριστο καταφύγιο, και που, κάτω από την πυκνή βλάστησή του θα δεχόμαστε τις ευεργετικές συνέπειες στην ψυχική και πνευματική μας υγεία. (ΡΙζοσπάστης 17-6-01)

Ζάππειο: Το έγκλημα δεν ήταν στιγμιαίο: Σκύλοι και γάτες, δυστυχώς, εξακολουθούν να πεθαίνουν, δηλητηριασμένα, στο Ζάππειο και τον Εθνικό Κήπο. Και επίσης, σκύλοι εξακολουθούν να εξαφανίζονται απ' το Σύνταγμα, την Ερμού και το Μοναστηράκι. Άνθρωποι που καθημερινά φροντίζουν τα ζωάκια αυτά τηλεφώνησαν στη στήλη τα θλιβερά μαντάτα. Και μας πληροφόρησαν

ότι αποφάσισαν να βγάζουν “περίπολα”, σε βάρδιες, προκειμένου να “συλλάβουν επ' αυτοφώρω” τους δολοφόνους. Νύχτα - μέρα. Τελευταίο κατόρθωμα των δολοφόνων του Ζαππείου είναι ο θάνατος περίπου 10 γατιών, στην έξοδο προς Ηρώδου Αττικού και κοντά στον Φωκιανό. Υπολείμματα ύποπτων τροφών στάλθηκαν από τους φιλόζωους στο Χημείο, όπου αποδείχτηκε πως περιείχαν το ισχυρό εντομοκτόνο carbofuran. ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 24/02/2003

Αργοπεθαίνουν τα ζώα στον Εθνικό Κήπο

Την τραγική κατάσταση των ζώων που "φιλοξενούνται" στον Εθνικό Κήπο παρουσιάζει, με επιστολή-ρεπορτάζ, η κυρία Εύα Φωτοπούλου, Αθήνα: Μια βόλτα στον Εθνικό Κήπο θα σας κάνει να διαπιστώσετε την άθλια κατάσταση στην οποία βρίσκονται τα ζώα που φιλοξενεί.

Κλουβιά παμπάλαια, πρόχειρα αυτοσχέδια σκέπαστρα, από νάιλον κι ελενίτ, λάσπη και ακαθαρσίες.

Κρι -κρι, παγόνια, πάπιες, χήνες, πουλιά και κουνέλια ζουν μονίμως μέσα στα λασπωμένα βρόμικα νερά και στις ακαθαρσίες. Η μυρωδιά της βρόμας έρχεται και σε ζαλίζει καθώς πλησιάζεις. Ποντίκια παντού.

Κλουβιά σκουριασμένα, φτιαγμένα ποιος ξέρει πριν από πόσα χρόνια. Τα ζώα μονίμως βρεγμένα, αρρωσταίνουν συνέχεια και πεθαίνουν. Πάπιες και χήνες με πόδια παραμορφωμένα, που δεν μπορούν να περπατήσουν και σέρνονται με την κοιλιά προσπαθώντας να βρουν μια στεγνή γωνιά.

Ζώα που τρέφονται στοιχειωδώς και γι' αυτό είναι συνέχεια πεινασμένα και κυρίως χωρίς καμιά αποχέτευση και κτηνιατρική φροντίδα. Υπάρχει μία κτηνίατρος. Αλλά πού είναι; Ένας άνθρωπος που τα φροντίζει προσπαθεί να διατηρήσει κάποιους στοιχειώδεις κανόνες υγιεινής, ασβεστώνοντας και ρίχνοντας νερό με σωλήνα.

Δύο βήματα από το Ζάππειο Μέγαρο και του Μαξίμου, κανένας δεν έχει αντιληφθεί αυτή την κατάσταση; Και σαν να μην έφταναν όλα αυτά, κάποιος έξυπνος έφερε 2 στρουθοκάμηλους, που περιφέρονται σε άθλια φυσική κατάσταση, συνέχεια λασπωμένες και με μόνιμη διάρροια λόγω συνθηκών, που περιμένουν τα παιδιά που περνούν να τους δώσουν τσιπς και γαριδάκια (τόσο πολύ πεινάνε).

Δεν χρειάζονται εκατομμύρια για να χτιστούν λίγα σκέπαστρα, να υπάρχει ένας ευσυνειδητός κτηνίατρος, λίγα μπουλ με καθαρό νερό και δυο-τρεις άνθρωποι να καθαρίζουν και να ταΐζουν.

Δεν μου κάνει εντύπωση που δεν έχει ενδιαφερθεί κανείς αρμόδιος (ενδιαφέρονται για κάτι!).

Βλέπω όμως συχνά νέους δασκάλους και δασκάλες που πάνε τα παιδιά των σχολείων τους για βόλτα στο χώρο αυτό. Ούτε αυτοί δεν βλέπουν τίποτα; Τουλάχιστον δεν ξέρουν ότι τα ζώα δεν κάνει να τρώνε τσιπς και γαριδάκια. Ούτε μια ταμπέλα δεν υπάρχει όπως αλλού: Μην ταΐζετε τα ζώα. (ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ - 24/03/2003)

Ο Εθνικός Κήπος-Μια όαση στο κέντρο της Αθήνας.

Εθνικός Κήπος: μια πραγματική όαση στο Κέντρο της Αθήνας. Ιδιαίτερα μικρός σε έκταση σε σχέση με τους Κήπους και τα Πάρκα που υπάρχουν στις μεγάλες ευρωπαϊκές πρωτεύουσες, αλλά από πλευράς βλάστησης και φυσικής ομορφιάς, δεν έχει τίποτα να ζηλέψει. Και φυσικά δεν έχει να ζηλέψει τίποτα όσον αφορά την ιστορία του.

Στην αρχαιότητα, όταν ο Κήπος ήταν μέρος της παραποτάμιας περιοχής του Ιλισού, συναντούσε κανείς τον Σωκράτη που επισκεπτόταν τον κήπο για περίπατο, φιλοσοφώντας με τους μαθητές του.

Πέτρινα καθίσματα με ιστορία

Αργότερα, όταν ο Βαυαρός αρχιτέκτονας Fr. Gartner άρχισε να σχεδιάζει τα ανάκτορα του βασιλιά Όθωνα, το σημερινό Κοινοβούλιο, καθόρισε ότι θα είναι ο κήπος που θα τα περιβάλλει. Οι εργασίες ξεκίνησαν το 1836 και το 1839 έφθασαν στην Αθήνα από τη Γένοβα 15.000 καλλωπιστικά φυτά, με τη φύτευση των οποίων δημιουργήθηκε το πρώτο κομμάτι του Κήπου, έκτασης 30 στρεμμάτων. Ο Κήπος επεκτάθηκε σταδιακά με τη βοήθεια και επίβλεψη ειδικών της αρχιτεκτονικής των Κήπων.

Το 1923 ο Κήπος χαρακτηρίστηκε κρατικός-δημόσιος και από τότε καθιερώθηκε να μένει ανοικτός από την ανατολή μέχρι τη δύση του ηλίου.

Το 1927, με Νομοθετικό Διάταγμα ο Κήπος ονομάστηκε "Εθνικός Κήπος" και συγχρόνως δημιουργήθηκε η Επιτροπή Δημοσίων Κήπων και Δενδροστοιχιών, η οποία έχει την εποπτεία του Κήπου ενώ από το 1997 όλος ο Κήπος ανήκει στην Περιφέρεια Αττικής.

Η μεγαλύτερη λίμνη του Εθνικού Κήπου πόλος έλξης για τους μικρούς επισκέπτες που ταΐζουν τις πάπιες και τους κύκνους.

Σήμερα η επίσκεψη στον Κήπο είναι δυνατή όλες τις ημέρες, από την ανατολή έως τη δύση του ηλίου. Η έκτασή του είναι 158 στρέμματα, ενώ τα δένδρα, οι θάμνοι, τα παρτέρια με τη χλόη και τα λουλούδια καλύπτουν συνολικά 120 στρέμματα. Τα δρομάκια του Εθνικού Κήπου έχουν συνολικό μήκος 7,5 χλμ. και καλύπτουν έκταση 22 στρεμμάτων, ενώ είναι στρωμένα απλώς με χαλίκι ώστε να δένουν όσο το δυνατόν περισσότερο με το περιβάλλον. Στον Κήπο κατασκευάστηκαν τα δύο πρώτα θερμοκήπια της χώρας.

Ο Εθνικός Κήπος-Μια όαση στο κέντρο της Αθήνας. (σελίδα 2)

Το 1978, στις 6 Ιανουαρίου μια ανεμοθύελλα με ταχύτητα 130 χλμ./ώρα έσπασε και ξερίζωσε δένδρα ηλικίας πάνω από 100 χρόνων, τα οποία με τη σειρά τους έπεσαν πάνω σε (περίπου 650) θάμνους, καταστρέφοντάς τους.

Θαυμασμό προκαλούν και τα παρακάτω μεγέθη: τα δένδρα του Κήπου ξεπερνούν τα 7.000 και οι θάμνοι τους 40.000. Ο Κήπος ποτίζεται από υπόγειες πηγές της περιοχής του Αγίου Θωμά στο Γουδί και το νερό φθάνει στον Κήπο μέσω σωληνώσεων μήκους 2,5 χιλιομέτρων, ενώ στο πότισμα συμβάλλουν μια γεώτρηση και πέντε δίκτυα της Εταιρείας Υδάτων.

Ο Εθνικός Κήπος κινδύνευσε πολλές φορές να καταστραφεί. Για παράδειγμα το 1850 κινδύνευσε από πολύ χαμηλές για την περιοχή θερμοκρασίες, -7,5 βαθμοί Κελσίου, με αποτέλεσμα να καταστραφούν πολλά δένδρα. Τον Οκτώβριο 1852 μια φοβερή καταιγίδα προκάλεσε πολλές καταστροφές στον Κήπο και έμεινε γνωστή ως η "καταιγίδα της κολώνας", διότι στη διάρκειά της έπεσε μία κολώνα του ναού του Ολυπίου Διός.

Ο Εθνικός Κήπος είναι κατά βάση βοτανικός κήπος. Ωστόσο, έχει και κάποιους εκπρόσωπους της πανίδας. Εκτός από τις πολυάριθμες πάπιες, υπάρχουν γάτες, περιστέρια και άλλα πουλιά, χελώνες και ψάρια στις λιμνούλες.

Ακολούθησαν και άλλες πολλές περιπτώσεις. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι στις αρχές του 1978 μια ανεμοθύελλα με ταχύτητα ξερίζωσε δένδρα ηλικίας πάνω από 100 χρόνων, τα οποία έπεσαν πάνω σε θάμνους, καταστρέφοντάς τους.

Τι μπορεί όμως να δει ο επισκέπτης; Τις μικρές λίμνες του: συνολικά έξι μικρές και μεγάλες λίμνες, που χρησιμεύουν και ως υδαταποθήκες με μέσο βάθος ένα μέτρο και καταλαμβάνουν συνολικά έκταση δύο στρεμμάτων. Το ρωμαϊκό μωσαϊκό δάπεδο που ανακαλύφθηκε σε βάθος ενός μέτρου από το αίθριο μιας ρωμαϊκής έπαυλης. Η συνολική του επιφάνεια είναι 400μ² και μαρμάρινη σκάλα οδηγεί στο χώρο. Βρίσκεται προς την πλευρά της Λεωφόρου Βασιλίσσης Σοφίας.

Το ηλιακό ρολόι μπροστά από τις ουασιγκτώνιες στην κεντρική είσοδο από την Λεωφόρο Αμαλίας.

Το περίφημο ηλιακό ρολόι που βρίσκεται στην κεντρική είσοδο από τη Λεωφόρο Αμαλίας: είναι ένας επικλινής μεταλλικός δείκτης στερεωμένος σε μαρμάρινη βάση στην οποία είναι χαραγμένες οι ώρες. Η σκιά του δείκτη, ανάλογα με τη θέση του ήλιου, δείχνει και τη σχετική ώρα. Το φυτώριο που είναι ένας χώρος όπου αναπτύσσονται τα φυτά που θα να μεταφυτευθούν στον Κήπο. Το θερμοκήπιο της βασίλισσας Αμαλίας που κτίστηκε στα μέσα του 1800 και θεωρείται το πρώτο θερμοκήπιο που λειτούργησε στην χώρα. Οι διαστάσεις του είναι 5mx8m, η στέγη του είναι φτιαγμένη με μεταλλικές υποδοχές και βρίσκεται κοντά στο Καφενείο.

Το 1984 ιδρύθηκε η βιβλιοθήκη που έχει δύο αναγνωστήρια, μία αίθουσα παραμυθιού και μία αίθουσα μουσικής και προβολών. Όταν ξεκίνησε, στα ράφια της είχε μόνο 1500 βιβλία, ενώ σήμερα ξεπερνούν τα 6000. Στον Εθνικό Κήπο λειτουργεί και Καφενείο, με παραδοσιακές ελληνικές ποικιλίες κλπ, η είσοδος του οποίου είναι από την οδό Ηρώδου του Αττικού. Η είσοδος στον Εθνική Κήπο είναι ελεύθερη.

Νερό για την πόλη

Στρατηγικός σχεδιασμός, διαχείριση της ζήτησης και έλεγχος των διαρροών στα δίκτυα

Χ. Κοκκώσης (Πανεπιστήμιο Αιγαίου) και Δ. Κουτσογιάννης (Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο)

Περίληψη

Η διαχείρισή του νερού έχει αναδειχθεί σε θέμα πρώτης προτεραιότητας για τον 21ο αιώνα. Στην προσπάθεια αναζήτησης της κατάλληλης στρατηγικής για την ορθολογική διαχείριση του νερού έχει αποκτήσει ιδιαίτερο ενδιαφέρον η πολιτική για το νερό στις πόλεις. Η ως τώρα μονομερής προσέγγιση της υδροδότησης των πόλεων, με κύριο προσανατολισμό στην προσφορά νερού, δίνει τη θέση της σε μια πιο βιώσιμη προσέγγιση με έμφαση και στη χρήση του νερού. Δύο κύρια εργαλεία στην κατεύθυνση της διαχείρισης της υδρευτικής χρήσης του νερού στις πόλεις είναι η διαχείριση των διαρροών και η διαχείριση της ζήτησης

Εισαγωγή

Η διαχείρισή του νερού έχει αναδειχθεί σε θέμα πρώτης προτεραιότητας για πολλές σύγχρονες κοινωνίες, ίσως δε κατά πολλούς το σημαντικότερο για τον 21ο αιώνα.

Το νερό αποτελεί βασικό στοιχείο στη ζωή του ανθρώπου, κύριο πόρο ανάπτυξης για πολλές οικονομικές δραστηριότητες, ενώ έχει και πρωταρχικό ρόλο στη φύση και τα φυσικά οικοσυστήματα. Οι αυξανόμενες ανάγκες και πολλαπλές απαιτήσεις για χρήση του νερού, σε συνδυασμό με τη μείωση των διαθεσίμων, αλλά και η υποβάθμιση των υδατικών πόρων από αλόγιστη χρήση και ρύπανση από τις αρνητικές επιπτώσεις των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, επιβάλλουν την ανάγκη για ορθολογική αντιμετώπιση της χρήσης του νερού από τον άνθρωπο. Η ανάγκη αυτή γίνεται επιτακτική στο πλαίσιο μιας γενικότερης επιδίωξης για μια στρατηγική βιώσιμης ανάπτυξης που θα συνδυάζει την ταυτόχρονη επίτευξη των στόχων της οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής δικαιοσύνης και της προστασίας του περιβάλλοντος για το παρόν και το μέλλον.

Πολιτική για το νερό στις πόλεις

Στην προσπάθεια αναζήτησης της κατάλληλης στρατηγικής για την ορθολογική διαχείριση του νερού έχει αποκτήσει ιδιαίτερο ενδιαφέρον η πολιτική για το νερό στις πόλεις (Academie de l'eau, 1997). Οι λόγοι που συνηγορούν σ' αυτήν την προτεραιότητα είναι ότι οι πόλεις είναι σημαντικοί πόλοι συγκέντρωσης πληθυσμού και δραστηριοτήτων που καταναλώνουν νερό και αποτελούν χωρικές μονάδες όπου μπορεί να εφαρμοστεί αποτελεσματικά η πολιτική για το νερό (Haughton and Hunter, 1994). Επιπλέον διαθέτουν την διοικητική και επιχειρηματικές δομές που επιτρέπουν την οικονομική εφαρμογή τεχνολογίας και οργανωτικών μέτρων για την διαχείριση του νερού.

Ως τώρα, η υδροδότηση των πόλεων έχει αντιμετωπίζεται ως μέσο από μια μονομερή προσέγγιση και προσανατολισμό στην προσφορά νερού (Hengeveld and De Vocht, 1982). Η προσέγγιση αυτή δίνει έμφαση στην παροχή νερού χωρίς να λαμβάνει υπόψη τις ανάγκες και τις δυνατότητες των πόλεων.

ικανοποιητικής ποιότητας. Έμφαση έχει δοθεί, ακόμη, στις τεχνολογίες για την αποτελεσματικότερη διανομή του νερού και, πιο πρόσφατα, για την επεξεργασία και διάθεση των αποβλήτων μετά την χρήση του νερού.

Τις τελευταίες όμως δεκαετίες, έχει αμφισβητηθεί έντονα ο προσανατολισμός αυτός της πολιτικής για το νερό στις πόλεις καθώς μακροχρόνια οδηγεί σε αδιέξοδα. Πέρα από το αυξανόμενο κόστος στη μεταφορά νερού από μακρινές περιοχές συχνά εμφανίζονται συγκρούσεις ως προς τη χρήση του νερού για άλλες δραστηριότητες όπως η γεωργία, η βιομηχανία, η ενέργεια και ο τουρισμός. Αυτό επιβάλλει την ανάγκη για διατομεακό συντονισμό.

Συγκρούσεις όμως εμφανίζονται και σε σχέση με τους στόχους και απαιτήσεις της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος. Η σύγχρονη πόλη έχει «οικολογικό αποτύπωμα» που εκτείνεται σε μια πολύ ευρύτερη περιοχή από την άμεση ζώνη επιρροής της. Αυτό επιβάλλει την ανάγκη για μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στη διαχείριση του νερού.

Εκτός όμως από τις διαφορετικές προτεραιότητες για τη χρήση του νερού, γενικότερες αλλαγές στις αντιλήψεις της κοινωνίας αλλά και στο ευρύτερο θεσμικό πλαίσιο επιβάλλουν αλλαγές στον τρόπο αντιμετώπισης της διαχείρισης του νερού στην πόλη. Στις σύγχρονες κοινωνίες συνειδητοποιείται η ανάγκη αλλαγής των προτύπων ανάπτυξης προς την κατεύθυνση της αειφορίας. Παράλληλα, η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, η αυξανόμενη ανταγωνιστικότητα, η αναζήτηση νέων σχέσεων δημόσιου και ιδιωτικού τομέα επηρεάζουν την οργάνωση, τη διοίκηση και το σχεδιασμό στις πόλεις και επιχειρήσεις (Correia, 1998). Η διαχείριση του νερού σταδιακά ενσωματώνει και ευρύτερες οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές διαστάσεις αλλά και ενσωματώνεται σε ευρύτερες θεωρήσεις που αφορούν στην πολιτική οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και περιβαλλοντικής διαχείρισης μιας περιοχής (Baumann et. al., 1997). Με τον τρόπο αυτόν η πολιτική για το νερό σχετίζεται όλο και περισσότερο με θέματα ποιότητας ζωής και οικονομικής ανταγωνιστικότητας της πόλης, τρόπου ζωής και προτύπων κατανάλωσης, πολεοδομικής οργάνωσης και ανάπτυξης, περιβαλλοντικής προστασίας και διαχείρισης της ευρύτερης λεκάνης απορροής. Σχετίζεται επίσης με την οργάνωση ενός συστήματος αστικής διοίκησης (governance) όπου συμπεριλαμβάνει και το νερό.

Εργαλεία διαχείρισης

Οι αλλαγές αυτές στη θεώρηση του νερού απαιτούν και την αναζήτηση κατάλληλων εργαλείων που διευρύνουν τις δυνατότητες διαχείρισης του νερού. Μερικά από τα εργαλεία αυτά είναι τεχνολογικά: Η σύγχρονη τεχνολογία επιτρέπει την αποτελεσματική παρακολούθηση, την εποπτεία και τον έλεγχο των υδροσυστημάτων μέσω αυτοματοποιημένων μετρητικών συστημάτων και συστημάτων ελέγχου, την ακριβή προσομοίωση της λειτουργίας, αλλά και την υποστήριξη της λήψης βέλτιστων αποφάσεων σχετικά με τη διαχείριση των υδροσυστημάτων. Όμως το πεδίο αναζήτησης εργαλείων αυτού του τύπου δεν εξαντλείται στην τεχνολογία, αλλά είναι διεπιστημονικό, όπου σημαντικό ρόλο έχουν οι κοινωνικο-οικονομικές επιστήμες και οι περιβαλλοντικές επιστήμες.

Τα θέματα της σημερινής Ημερίδας επικεντρώνονται κυρίως στον «πόλο» της χρήσης νερού, που, όπως προαναφέρθηκε, αποκτά σήμερα σημασία αντίστοιχη, ή ίσως και σημαντικότερη από τον πόλο της προσφοράς νερού. Ο στόχος της Ημερίδας είναι η ανάδειξη δύο κύριων εργαλείων διαχείρισης της υδρευτικής χρήσης του νερού στις πόλεις: τη διαχείριση των

διαρροών και την διαχείριση της ζήτησης. Το πρώτο είναι ένα θέμα κυρίως τεχνολογικό, ενώ στο δεύτερο κυριαρχεί η οικονομική διάσταση.

Οι παρουσιάσεις από τους έλληνες και ξένους συναδέλφους αφορούν τέσσερα βασικά ερωτήματα ως προς τα παραπάνω εργαλεία διαχείρισης:

- Ποιες είναι οι βασικές αρχές;
- Ποια είναι η διεθνής εμπειρία από την εφαρμογή τους;
- Πως συμβάλλουν στη διαχείριση του νερού στην Αθήνα;
- Ποια είναι τα κύρια εμπόδια, δυνατότητες και θέματα πολιτικής;

Η ημερίδα οργανώθηκε με την αφορμή δύο ερευνητικών έργων. Το πρώτο εκπονείται από το Μετσόβιο Πολυτεχνείο (Τομέας Υδατικών Πόρων), αφορά στον εκσυγχρονισμό της εποπτείας και διαχείρισης του υδροδοτικού συστήματος της Αθήνας, και χρηματοδοτείται από το Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης μέσω της ΕΥΔΑΠ. Το δεύτερο εκπονήθηκε από το Πανεπιστήμιο Αιγαίου (Εργαστήριο Περιβαλλοντικού Σχεδιασμού) με χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και αναφέρεται στις πολιτικές βιώσιμης χρήσης του νερού σε μητροπολιτικές περιοχές. Μερικά από τα συμπεράσματα αυτών των ερευνητικών έργων θα παρουσιαστούν συνοπτικά στο δεύτερο και τρίτο μέρος της Ημερίδας, αντίστοιχα.

Αναφορές

Academie de l'eau (1997). L'eau, la ville et l'urbanisme, *Cahiers I.A.U.R.I.F.*, No. 116.

Baumann, D., J. Boland and W. M. Hanemann (1997). *Urban Water Demand Management and Planning*, McGraw-Hill, New York.

Correia, F. (ed.) (1998). *Selected Issues in Water Resources Management in Europe*, Balkema, Rotterdam.

Haughton, G. and C. Hunter (1994). *Sustainable Cities*, Regional Studies Association, London.

Hengeveld, H. and C. De Vocht (1982). *Role of Water in Urban Ecology*, Elsevier, Amsterdam.